

Gabriela Vičanová: *Komentář k Patočkovým přednáškám k Hegelově*

Fenomenologii ducha

Posudek vedoucího práce

Vypracoval: Mgr. Martin Vrabec, Ph.D.

Gabriela Vičanová se ve své magisterské práci věnuje nevydaným Patočkovým přednáškám o Hegelovi z roku 1949. Klade si jasný a proveditelný cíl, totiž srovnat Patočkovy přednášky s interpretacemi, o které se opíral při jejich přípravě, a tímto způsobem ukázat, v čem je Patočkův výklad Hegela originální, a v čem naopak pouze přejímá starší interpretace. Její rozhodnutí omezit se při srovnávání pouze na knihu Kojèevovu a Hyppolitovu – a nevěnovat se tak např. práci Diltheyově, o něž se Patočka opírá při výkladu mladého Hegela – považuji za oprávněné, byť jeho zdůvodnění je v práci poněkud zmatené (s. 5).

Samotné rekapitulaci a analýze Patočkových přednášek předchází uvedení do kontextu, kde je třeba především ocenit sice stručný, avšak velmi informativní přehled starší recepce Hegela v českých zemích.

V samotném jádru práce je vidět, že autorky obě kanonické interpretace důkladně přečetla, a nezdá se, že by její práci nějak zásadně škodil fakt, že se opírala pouze o anglické překlady. Za slabinu práce by snad bylo možno považovat to, že v rekapitulaci pasáží, kde se Patočka úzce drží Hegelova výkladu a interpretačně ho nijak dále nerozvádí – tj. především v kapitolách Um/Rozum a Duch –, mizí nejen Patočkův vlastní hlas, ale i hlas a zřetelný přínos autorčin. Osobně to však za slabinu či chybu nepovažuji, jde spíše o daň vynucenou zvolenou výzkumnou otázkou a metodou. Na práci je třeba také ocenit, že autorka – a spolu s ní i čtenář – se až na drobné výjimky neztrácí v mnohosti zaujímaných perspektiv (autorčin výklad „Hegela samého“ vs. Kojèevův/Hyppolitův výklad Hegela vs. Patočkův výklad Hegela vs. Sobotkův výklad Patočkova výkladu atd.). Práci by ovšem prospěla alespoň krátká teoreticko-metodologická úvaha, která by reflektovala situaci, v níž se autorka jako interpretka nachází.

Pokud jde o konkrétní charakteristiku Patočkova přístupu k Hegelovi, opírá se autorka zprvu o články prof. Sobotky a ve shodě s ním klade důraz na antropologičnost Patočkovy interpretace a na to, že Patočka pojímá *Fenomenologii ducha* jako jakousi Anti-bibli. Autorka rovněž předvádí, že a jak Patočka přebírá tento interpretační přístup od Kojèeva, nejzajímavější a nejdůležitější jsou ovšem pasáže, v nichž identifikuje svébytné a na francouzských inspiračních zdrojích nezávislé rysy Patočkovy interpretace. Jde především výklad první fáze vzniku sebevědomí, ale také o Patočkovo opakované a z rozmanitých perspektiv vedené

srovnávání lidského a animálního vztahu ke světu. Na další specifika Patočkova výkladu upozorňují mj. dva exkurzy, kdy autorka napříč celými přednáškami jednak sleduje proměnu motivu lásky a motivu tragičnosti v Hegelově myslitelském vývoji, jednak představuje svébytnou Patočkovu interpretaci těchto fenoménů či zkušeností. U exkurzu k „tragickým motivům“ nacházím ovšem jednu nejasnost: Proč se autorka ve svém výkladu věnuje právě „rytíři ctnosti“ (s. 38), jaký typ tragična je s ním spojen a především kam autorka situuje tento typ tragična v prostoru, kde jedním orientačním bodem je Hegelovo mladické pojetí tragična, druhým Hegelovo pojetí tragična ve *Fenomenologii* (zde ho spojuje s antickou zkušeností) a třetím bodem Patočkova vlastní, do Hegela pouze projikovaná antropologická či spíše existencialistická verze tragična? Ohledně Patočkových vlastních úvah o „tragickém údělu člověka“ mi rovněž není zřejmé, co přesně autorka míní lidským „nalezením“ (s. 37). Další problém, který by měla adeptka při obhajobě vyjasnit, se objevuje v samém závěru práce: V jakém přesně smyslu lze podle autorky tvrdit, že Hegelova filosofie „realizovala“ konec křesťanství (75)?

Po formální stránce je práce celkově v pořádku, byť se autorce přece jen nepodařilo vyhnout chybám především v poznámkovém aparátu (prázdné poznámky pod čarou; citáty, u nichž není zřejmé, že jde o citáty – např. pozn. 13, 20, 200; občas odkaz na wordovské stránkování přepisu Patočkových přednášek namísto odkazu na stránkování originálu atd.).

Co se týče jazykové stránky, je úroveň práce kolísavá. Autorka občas zaměňuje slova (rozřešit vs. rozhřešit; seznat vs. sezdat), místy používá nespisovné tvary (skloňování přivlastňovacích přídavných jmen; svůj/jeho; „interpretátor“ atd.), nejzávažnějším problémem ovšem je, že v některých větách se objevuje takové množství syntaktických chyb, že se čtenář může jen dohadovat, co chtěla autorka říci. Na několika místech jsou rovněž Patočkovy myšlenky zkráceny a zkonduzovány natolik, že se stávají nesrozumitelnými.

I přes uvedené výtky je třeba ocenit, že autorka naplnila svůj cíl a přinesla nové a zajímavé poznatky o tom, jakým originálním způsobem Patočka na přelomu čtyřicátých a padesátých let vykládal Hegelovu *Fenomenologii ducha*. Práci z tohoto důvodu doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou **velmi dobře**.

V Praze dne 15. 9. 2019